

Դասի պլան, Աշխարհագրություն

195 ավագ դպրոց, ուսուցչուհի՝ Լարիսա Յովսիկյան

11-րդ դասարան, դասի թեման՝ Մթնոլորտի պահպանումն աղտոտումից

<i>Դասի նպատակը</i> Դասի ավարտին աշակերտները կկարողանան...	<i>Կարևոր թույլատրելի</i> Բանալի հասկացությունները, անվանումներ, որոնք աշակերտը պետք է սովորի.	<i>Անհրաժեշտ նյութերը, պարագաները</i> Ի՞նչ է անհրաժեշտ դասի համար – դիդակտիկ պարագաներ դասի ամեն փուլի համար:
<i>Սահմանել.</i> • Ի՞նչ է ՍԹԽ, Զամիների վարդը: <i>Վերլուծել.</i> • Մթնոլորտի Էկոլոգիական նշանակությունը, աղտոտման պատճառներն ու հետևանքները: <i>Բացատրել.</i> • Օզոնայի շերտի նշանակությունը, քայքայման պատճառներն ու հետևանքները: • Թթվային անձրևների և սմոգի (թունամշուշ) առաջացման պատճառները և հետևանքները: <i>Գնահատել.</i> • Մթնոլորտի պաշտպանիչ և Էկոլոգիական գործառույթները: • Եղանակի վրա մարդու ազդեցությունը լոկալ (տեղական) մակարդակներում, (քաղաքային միկրոկլիմա): • Այլընտրանքային Էներգիայի աղբյուրների տարբեր տեսակների առավելություններն ու տարբերությունները: • Այլընտրանքային Էներգիայի զարգացման հետևանքներն աշխարհի տարբեր տարածաշրջաններում ու երկրներում: <i>Ներկայացնել.</i> • Մթնոլորտի աղտոտման և պահպանության գործընթացների տարածաշրջանային առանձնահատկությունները: • ՀՀ օդային ավազանի աղտոտման աղբյուրները և աղտոտման կրճատման ուղիները:	Օդակախույթ (աերոզոլ), թթվային տեղումներ, սմոգ (ծխամուժ), սահմանային թույլատելի խտություն (ՍԹԽ), Զամիների վարդ, Էկոլոգիական մաքուր տրանսպորտ, օդային ավազան	Աշխարհի քաղաքական քարտեզ, գրատախտակ, կա վիճ, դասագիրք, աշխատանքային տետր, քանոն, գունավոր մատիտներ, մարկեր, գրառումների տետր, Զամիների վարդի՝ հորիզոնի կողմերը պատկերող գծապատկերը:

<i>Դասարանի, դասի նախապատրաստում</i> Ի՞նչ պետք է լինի դասարանում, սեղանին երբ աշակերտները մտնում են դասարան Աշակերտները դասարանում են: Պետք է սեղաններին լինի գիրք, տետր, քանոն, գունավոր գրիչներ կամ մատիտ: Ուսուցչի սեղան, գրառումների տետր, գրիչներ, քանոն, դասագիրք...

<i>Գնահատում</i> Նկարագրել, ինչպե՞ս պետք է չափել աշակերտների առաջընթացը կամ դասի նպատակին հասնելը (առաջադրանք)...

Չնահատում, ռուբրիկներ, առաջադրանքներ	
10 միավոր	Կիրառելով նախորդ կարգերին վերաբերվող կարողություններն ու մտությունները, (հիշել, հասկանալ կիրառել, վերլուծել, գնահատել), սովորողը ամբողջական և հստակ պատկերացում կունենա մթնոլորտի կազմի, ոլորտային կառուցվածքի, կլիմայական ու տիեզերական ռեսուրսների, մթնոլորտն աղտոտող նյութերի աղբյուրների, մասին: Կկարողանա պատկերել ջերմոցային էֆեկտի սխեման, մոդելավորել մթնոլորտն ավելի շատ աղտոտող արդյունաբերական ձեռնարկությունների արտադրական թափոնների վերամշակման նոր նախագծեր, ապացուցել, որ դրանք ևս հանդիսանում են այլընտրանքային էներգիայի աղբյուրներ:
9 միավոր	Սովորողը պետք է կարողանա համեմատել ՀՀ օդային ավազանի վիճակը անկախությունից առաջ և հիմա, բացատրել տարբերության հիմնական պատճառը: Կարողանա խմբավորել մթնոլորտն աղտոտող նյութերը, կազմել ,Քամիների վարդե-ի գծապատկերը, ,ջերմոցայի էֆեկտ- սխեման+ նախորդ մակարդակների առաջըրանքները:
8 միավոր	Սովորողը պետք է կարողանա սահմանել ՍԹՍ, Ջերմոցային էֆեկտ հասկացությունները, վերլուծել՝ ի՞նչ է նշանակում , Մեքենան քիմիական գործարան է անիվների վրան, քարտեզի վրա առանձնացնել Երկրի օդային ավազանն ավելի շատ աղտոտող երկրները՝ ԱՄՆ, Չինաստան, Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսիա...+
7 միավոր	Կարողանա կարդալ ,Քամիների վարդը կարողանա ներկայացնել մի քանի աղտոտող նյութերի ՍԹՍ-ները, Ներկայացնի այն մթնոլորտային երևույթները, որոնք նպաստում են ՀՀ-ում օդային ավազանի աղտոտմանը:
5-6 միավոր	Կարողանա սեփական բառերով բացատրի թե ի՞նչ է ,Ջերմոցային էֆեկտը, ,Քամիների վարդը, պատկերի Զ/Վ-ի գծապատկերը:
1-4 միավոր	Դասի ավարտին սովորողը պետք է կարողանա ընդգծել մթնոլորտի կարևորությունը Երկրի համար, տեքստից գտնի և կարդա ՍԹՍ-ի, Ջերմոցային էֆեկտի սահմանումը, Թվարկի մթնոլորտն աղտոտող տևտեսության ճյուղերը:

Դասի սկիզբ-5 թույլ

Խթանման փուլի նպատակները	Ուսուցչի գործողությունների նկարագրություն, հրահանգներ, հարցեր	Աշակերտների գործողությունների նկարագրություն, պատասխաններ
1. Աշակերտների հիշողության, մտածողության ակտիվացում 2. Հետաքրքրության առաջադրում 3. Հին և նոր դասերի միջև կապերի հաստատում <i>Մեթոդական համակարգ</i> Ֆրոնտալ հարցում	1. Ի՞նչ գազերից է կազմված մթնոլորտը: 2. Որո՞նք են կլիմայական և տիեզերական ռեսուրսները: 3. Ինչպե՞ս է փոխվում ՎԷԱ-ների մասնաբաժինը աշխարհում սպառվող էլեկտարաէներգիայի արտադրության մեջ: 4. Որո՞նք են մթնոլորտի մարդածին աղտոտման աղբյուրները: 5. Ի՞նչ է սմոգը-տեսակները 6. Որո՞նք են ջերմոցային գազերը: 7. Ինչպե՞ս են առաջանում թթվային անձրևները: 8. Որո՞նք են մթնոլորտի մաքրության պահպանման հիմնական աղբյուրները:	1. ազոտ-N, թթվածին-O₂, Ածխաթթու գազ-CO₂, արգոն, ջրային գոլորշիներ և այլն: 2. տեղումները, քամու Արեգակի էներգիան, մթնոլորտի գազերը... 3. Հիմա 3 %, 2030թ՝ 30 % 2050թ՝ 50 %... 4. արդյունաբերությունը, գյուղատնտեսությունը, տրանսպորտը... 5. Մառախուղի հատուկ տեսակ՝ աերոզոլ+ խոնավություն... Լոնդոնյան սմոգ, լոսանջելեսյան չոր սմոգ 6. ածխածնի երկօքսիդ, մեթան, ազոտի երկօքսիդ, ֆրոն գազերը... 7. ածուխի և մագլթի այրում,- ծծումբ՝ 5-7%, ծծմբի երկօքսիդ՝ծծմբային գազ-SO₂, թթվային անձրևներ (նոր դաս-ստուգող հարց)

Նոր կյուբի մատուցում-10 թույլ

<i>ՈԻՅՁ ուղենիշներ</i>	<i>Ուսուցչի գործողությունների նկարագրություն, հրահանգներ, հարցեր</i>	<i>Աշակերտների գործողությունների նկարագրություն, պատասխաններ</i>
<i>Ի՞նչ են սվորելու աշակերտները:</i> Մթնոլորտի պահպանման կարևորությունը, պահպանման ձևերն ու միջոցները: <i>Ինչպե՞ս են սովորելու այդ կյուբը:</i> Ուսուցչի բանավոր խոսք՝ կարճ դասախոսություն, գծապատկերի ներկայացում: <i>Որո՞նք են ներկայացվող կյուբի կարևոր դրույթները:</i> Սովորողները պետք է ծանոթ լինեն մթնոլորտի կազմին, նշանակությանը, կարողանան նշել մթնոլորտն աղտոտող կյուբերը, տևողության այն ճյուղերն ու արտադրությունները, որոնք շատ թափոններ են առաջացնում: Արժևորեն օդային ավազանն անաղարտ պահելու անհրաժեշտությունը:	1. Ո՞ր երկրներն են ավելի շատ թափոններ առաջադնում: 2. Որոն՞նք են հորիզոնի կողմերը: 3. Ի՞նչ է «Քամիների վարդը»: 4. Ի՞նչ է ջերմաստիճանների շրջադասությունը՝ ինվերսիան: 5. Ըստ բարձրության ինչպե՞ս է փոխվում օդի ջերմաստիճանն ու մթնոլորտային ճնշումը: 6. Այլ կերպ ինչպե՞ս են անվանում Անգլիան: 7. Ի՞նչ էք հականում ասելով.- 8. Քիմական արտադրությանն արտահանում,- ասելով:	Համառոտ ներկայացվում են պատասխանները: 1. Չինաստան, ԱՄՆ, Յնդկաստան, ՌԴ, Ճապոնիա, Գերմանիա, Իրան, Յվ. Կորեա. . . 2. հյուսիս, հարավ, արևելք, արևմուտք և. . . 3. Գծապատկեր. . . 4. երբ ջերմաստիճանն ըստ բարձրության ոչ թե նվազում թ, այլ՝ բարձրանում: 5. 5-6⁰/1000 մ և 100մմ/ 1000մ. . . 6. «Մառախլապատ Ալբիոն»: 7. երբ քիմիական գործարանները կառուցվում են այլ երկրի տարածքում:

Ուղղորդված աշխատանք - 20 րոպե

ՈՒՅՁ ուղենիշներ	Ուսուցչի գործողությունների նկարագրություն, հրահանգներ, հարցեր	Աշակերտների գործողությունների նկարագրություն, պատասխաններ
Ի՞նչ հնարավորություն է տրվում աշակերտին համագործակցված աշխատելու: Նախորդ դասի ավարտին, որպես տնային առաջադրանք աշակերտներին հրահանգ թր տրվել դիտել տեսանյութ, որը վերաբերվում էր այսօրվա՝ «Մթնոլորտի պահպանումն աղտոտումից» թմային: https://www.facebook.com/Movsessmbatyan/videos/654298372068215 «Մթնոլորտի աղտոտման աղբյուրները և հետևանքները» թեման, տանը ևս մեկ անգամ կրկնելուց հետո պետք է դիտեն տեսանյութը, դասարանում գործնական աշխատանք կատարելու համար: Տեսանյութը տեղադրված է դասարանների խմբերի viber-ի էջերում:	Առաջարկվում է ուսուցչին (նաև դասարանին) ուղղել հարցեր՝ կապված տեսանյութի հետ: պատասխանել աշակերտների հարցերին: Հետևել կատարվող աշխատանքներին :	Աշակերտները տեսրերում (կամ A4) նախ պատկերում են հորիզոնի կողմերի գծապատկերը, այնուհետք տրված տվյալների հիման վրա կազմում են «Քամիների վարդը»:

Ինքնուրույն աշխատանք - 5 րոպե

ՈՒՅՁ ուղենիշներ	Ուսուցչի գործողությունների նկարագրություն, հրահանգներ, հարցեր	Աշակերտների գործողությունների նկարագրություն, պատասխաններ
Ինչպե՞ս է ուսուցիչը հնարավորություն տալիս աշակերտներին ինքնուրույն աշխատելու: Աշակերտները կարող են օգտվել տեքստից, գտնել տեքստի վերջում առկա հարցերի պատասխանները, ընդգծել իրենց համար անհսկանալի հասկացությունները և բնորոշումները, հարցեր ուղղել ուսուցչին կամ գասընկերներին: Այս ամենն արվում է առանց մյուս աշակերտներին խանգարելու:	Ըստ կարողությունների կատարվում է սովորողների տեղափոխություն: Ստուգվում և գնահատվում են աշակերտների գործնական աշխատանքները, կատարվում է համապատասխան միջամտություն ինքնուրույն աշխատանքներին՝ սխալներն ու բացթողումները հնարավորինս քիչ թույլ տալու համար: Պատրաստել մեկ հարց. Ի՞նչ հարցի պատասխանը կուզենայիք լսել, որը չհնչեց դասի ընթացքում:	Աշակերտները ներկայացնում են իրենց աշխատանքները:

Դասի ավարտ/ կշռադատում- 5 բույժ

ՈՒՅՁ ուղենիշներ	Ուսուցչի գործողությունների նկարագրություն, հրահանգներ, հարցեր	Աշակերտների գործողությունների նկարագրություն, պատասխաններ
Ամփոփվում է դասի կարևոր մասերը: Անհրաժեշտության դեպքում տրվում է տնային/ արտադասարանային առաջադրանքներ:	Դասարանին է ուղղվում ամփոփիչ՝ դասի առանցքային հարցերը: (գնահատման էջ, կամ տեքստի վերջում ներկայացված հարցերը): Անդրադարձ աշակերտների պատրաստած հարցերին, որոնց պատասխանը ակնկալվում է լսել նաև մյուս աշակերտներից: Տնային առաջադրանք՝ ՄԹՆՈԼՈՐՏ թեմայի կրկնություն, 3 թեմա- էջ՝ 116-128. Հաջորդ դասին գրելու են կարճ թեստային աշխատանք՝ ըթացիկ գնահատում:	Պատասխանել հարցին, հ՞նչ տվեց քեզ «Մթնոլորտ» թեման: